

2021-03-11
S2021/02373 (delvis)

Socialdepartementet

Inspektionen för vård och omsorg
Box 45184
104 30 Stockholm

Uppdrag att tillgängliggöra och upprätta ett nationellt register över HVB och stödboenden för barn och unga samt särskilda ungdomshem

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Inspektionen för vård och omsorg (IVO) att göra en rättslig och teknisk analys av förutsättningarna för att skapa en informationsinfrastruktur som möjliggör ett tillgängliggörande och automatiserat utlämnande av myndighetens tillsyn- och tillståndsinformation samt information som finns upprättad i ett nationellt register över hem för vård eller boende (HVB) och stödboende för barn och unga samt särskilda ungdomshem (omsorgsregistret) till relevanta verksamhetsområden inom kommunerna.

IVO ska även inom ramen för uppdraget driftsätta ett automatiskt tillgängliggörande av information över HVB för barn och unga där informationen ska tillgängliggöras för kommuner.

Myndigheten ska för genomförandet av uppdraget samverka med Socialstyrelsen och inhämta kunskap och erfarenheter från Barnombudsmannen, Myndigheten för digital förvaltning och Sveriges Kommuner och Regioner samt samråda med Integritetsskyddsmyndigheten.

IVO ska senast den 30 juni 2021 till Regeringskansliet (Socialdepartementet) lämna en delredovisning av en rättslig analys hur myndighetens information kan tillgängliggöras för kommuner genom automatiserat utlämnande.

En slutredovisning ska ske senast den 30 april 2022. Redovisningarna ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

IVO får för uppdragets genomförande använda 4 000 000 kronor under 2021. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet senast den 1 december 2021. Ej använda medel ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2022. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av hur medlen har använts lämnas till Kammarkollegiet. Rekvisition, återbetalning och redovisning ska hänvisa till regleringsbrevet för budgetåret 2021 avseende anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagsposten 5 Övriga utvecklingsmedel.

Ärendet

Barn som placerats på hem för vård eller boende (HVB) är en skör och utsatt grupp. De har sämre hälsa än andra barn och unga. Placerade unga fullgör dessutom sina gymnasiestudier i betydligt lägre utsträckning än andra unga. Tryggheten för placerade barn och unga är en högt prioriterat fråga för regeringen. Flera åtgärder har nyligen vidtagits i detta syfte. Socialstyrelsen fick exempelvis 2020 ett förnyat uppdrag att under perioden 2020–2022 stödja huvudmän samt yrkesverksamma inom den sociala barn- och ungdomsvården genom insatser för att främja kompetens och stabilitet samt kvalitetsutveckling inom området. IVO fick i november 2020 i uppdrag att under 2021–2022 förstärka tillsynen av socialtjänstens handläggning av ärenden som rör stöd och skydd till barn och unga. Den förstärkta tillsynen ska bland annat särskilt uppmärksamma socialnämndens arbete med att noga följa vården av de barn och unga som vårdas utanför sitt eget hem.

Socialnämnden har ett särskilt ansvar för barn och unga. Av socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, följer att socialnämnden ska verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden. Socialnämnden ska i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om barnets eller den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet (5 kap. 1 § SoL). Vidare ska socialnämnden sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem, hem för vård eller boende, eller stödboende (6 kap. 1 § SoL). Barn och unga som placeras utanför sitt eget hem är en särskilt utsatt grupp. Att noga följa och stödja de barn som omhändertagits för samhällsvård är en

av den sociala barn- och ungdomsvårdens viktigaste uppgifter (prop. 2012/13:10 s. 76).

Att bedriva HVB i privat regi kräver tillstånd av IVO. Tillståndsprövningen omfattar bl.a. en lämplighetsprövning av företaget och dess företrädare. Det innebär att IVO bedömer om företagets ägare och ledning har insikt i de lagar och övriga föreskrifter som gäller för verksamheten, är lämpliga att driva verksamheten och om företaget har tillräckliga ekonomiska förutsättningar. I prövningen av tillstånd ingår även att granska uppgifter som verksamheten har lämnat i ansökan om bland annat lokaler, målgrupp, metoder och personal.

Kommuner och regioner, samt Statens institutionsstyrelse, som ska bedriva viss verksamhet enligt socialtjänstlagen, SoL, eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, måste anmäla verksamheten till IVO.

Vidare utövar IVO tillsyn över socialtjänsten och verksamheten vid stödboenden och HVB, inklusive de särskilda ungdomshemmen. Tillsyn innebär granskning av att den verksamhet som avses i 1 § uppfyller krav och mål enligt lagar och andra föreskrifter samt beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter. Tillsynen över stödboenden och HVB som tar emot barn eller unga ska omfatta regelbundna inspektioner minst en gång per år. I anslutning till en inspektion ska IVO samtala med de barn och unga som samtycker till det. IVO har en skyldighet att föra register över både privata och offentligt bedrivna HVB, särskilda ungdomshem och stödboenden. Registret ska utgöra underlag för tillsynsverksamheten.

Närmare om uppdraget

Mot bakgrund av de brister som nyligen uppmärksammats inom den sociala barn- och ungdomsvården och som ett led i regeringens arbete för att stärka tryggheten för placerade barn och unga får IVO i uppdrag att tillgängliggöra ett nationellt register över privata och offentligt bedrivna HVB, särskilda ungdomshem och stödboenden för barn och unga. Regeringen bedömer att det är angeläget att kommunerna har god kännedom om verksamheten innan placeringar genomförs för att exempelvis undvika att barn och unga placeras där det tidigare har framkommit missförhållanden. Samrådet med SKR ska bl. a. innehålla hur kommunerna skulle kunna använda registret inför upphandling av HVB och särskilda stödboenden. Vidare kan placeringar behöva

ske på obekvämt arbetstid och beslutas omedelbart varför det finns behov av ett automatiserat utlämnande av informationen.

IVO ska därför göra en rättslig och teknisk analys avseende förutsättningarna för att skapa en informationsinfrastruktur som möjliggör ett tillgängliggörande och automatiserat utlämnande av myndighetens tillsyn- och tillståndsinformation samt information som finns upprättad i omsorsregistret till kommunerna. I analysen bör det framgå hur det föreslagna registret förhåller sig till dataskyddslagstiftningen för de fall registret kommer innehålla personuppgifter eller klargöra vilket lagstöd som redan finns för detta. Uppdraget ska ha sin utgångspunkt i det arbete myndigheten redan påbörjat inom ramen för uppdraget att tillhandahålla och tillgängliggöra information om godkända företag i de prövningar som görs av myndigheten i ett omsorsregister. I den mån det bedöms att det i registret ska ingå uppgifter som omfattas av sekretess ska en särskild analys av förslagets förenlighet med sekretesslagstiftningen göras. IVO ska inom ramen för uppdraget särskilt beakta att skyddet för den personliga integriteten säkerställs. I de fall IVO lämnar förslag som rör behandling av personuppgifter ska man särskilt redogöra för hur hänsyn tagits till behovet av informationssäkerhet, rättssäkerhet samt skydd för den personliga integriteten. En sådan analys ska primärt göras utifrån Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG men även utifrån annan befintlig reglering, bl.a. lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

IVO ska utifrån de förutsättningar som den rättsliga och tekniska analysen resulterar i, driftsätta ett automatiskt tillgängliggörande av information över tillståndspliktiga och kommunala HVB och stödboenden samt särskilda ungdomshem med målgruppen barn och unga för relevanta verksamhetsområden inom kommunerna. Tillgängliggörandet av informationen ska bidra till att förenkla kommuners placeringar, särskilt inom den sociala barn- och ungdomsvården, samt minska risken för att placering sker på ett olämpligt

HVB eller stödboende. Informationen ska ge en överblick över privata och offentligt bedrivna HVB och stödboenden samt de särskilda ungdomshemmen, geografisk placering, inriktning, kontaktuppgifter, dess verksamhet samt målgrupp. Det ska även framgå annan tillsyn- och tillståndsinformation.

På regeringens vägnar

Ardalan Shekarabi

Cecilia Sköld Kordelius

Kopia till

Statsrådsberedningen (SB)
Justitiedepartementet (Ju/L6)
Justitiedepartementet (Ju/Å)
Finansdepartementet (Fi/Ba)
Finansdepartementet (OFA/Ke)
Arbetsmarknadsdepartementet (A/MRB)
Infrastrukturdepartementet (I/ESD)
Barnombudsmannen
Integritetsskyddsmyndigheten
Myndighetens för digital förvaltning
Socialstyrelsen
Sveriges Kommuner och Regioner